

Dr. Sotirović, Global Research: Úloha Ruska v súčasnej globálnej politike a medzinárodných vzťahoch

- CZ24 News | 19. září 2023

RUSKO: Je historickým zákonom, že každý štát na svete sa časom mení. Avšak len niekoľko štátov zažilo dramatickú zmenu počas krátkeho obdobia, ako Rusko za posledných 33 rokov.

Rusko sa zmenilo ako štát, národ a vojenská veľmoc, po čom nasledovalo jej kolísavé postavenie v globálnej politike a medzinárodných vzťahoch.

Od roku 1991 až dodnes Rusko mierovou mierou transformovalo celý svoj politický a ekonomický systém, čo je v histórii pomerne zriedkavé. Keď sa ZSSR v roku 1991 rozpadol, Rusko odišlo a stalo sa jednou z jeho 15 konštitučných republík, ktoré vyhlásili nezávislosť, nútené v drvinej väčšine predefinovať svoju úlohu v globálnej politike.

Deväťdesiate roky boli pre pozíciu Ruska v medzinárodných vzťahoch veľmi bolestivé, keďže zahraničnú politiku krajiny v skutočnosti kontrolovali a riadili Washington a Brusel, ako jasne ukazuje prípad priamej agresie NATO proti Srbsku a Čiernej Hore v roku 1999, ale od roku 2008 (Rusko-gruzínska vojna) Zahraničná politika Ruska sa opäť stala nezávislou a postupne vracia krajinu do klubu veľmocí, ako to dnes nepochybne dokazuje prípad ukrajinskej krízy od roku 2014.

Pravdepodobne najvýznamnejšou anomáliou ruskej politiky je však skutočnosť, že Rusi sú pochopiteľne (veľmi) podozrievaví voči Západu a jeho politike voči svojej krajine, no zázračne zároveň akceptujú západnú kultúru a morálne hodnoty a ekonomické a politické systémy (aspoň do "špeciálnej vojenskej operácie" Ruska na východnej Ukrajine od konca februára 2022).

Dôležitosť vplyvu Ruska vo svete v aréne globálnej politiky však vychádza zo základnej skutočnosti, že Rusko je jedným z najsilnejších medzinárodných aktérov, ktorí určujú globálnu politickú agendu.

Znamená to, že Rusko je členom klubu veľmocí ako „štát veľmoci je štát považovaný za jeden z najmocnejších v hierarchickom štátnom systéme“.[i] Rusko v tomto ohľade určite spĺňa bežne uznávané kritériá, ktoré definujú veľká sila:

1. Veľmocný štát je na prvom mieste vo vojenskej zdatnosti.
2. Štát veľmoci môže udržiavať svoju bezpečnosť a ovplyvňovať ostatné štáty, ako sa majú správať.
3. Veľmocný štát je ekonomicky silný, aj keď je to nevyhnutná, ale nie postačujúca podmienka členstva v klube veľmocí (prípady Japonska alebo Nemecka sú toho najlepším príkladom).
4. Veľmocný štát má globálne, ale nielen regionálne sféry národného záujmu a pôsobenia.
5. Štát veľmoci vykonáva „doprednú“ zahraničnú politiku, a preto má skutočný, ale nielen potenciálny vplyv na medzinárodné vzťahy a globálnu (svetovú) politiku.[ii]
6. Veľmoc je štát (aspoň podľa koncepcie z 18. storočia), ktorý nebolo možné dobyť ani spojenou silou iných veľmocí.[iii]

Rusko dnes určite patrí do klubu kľúčových svetových veľmocí, ktoré majú silné jadrové zbrane,

rastúcu ekonomiku a perspektívne ekonomické kapacity, ale čo je najdôležitejšie a odlišné od ostatných, Rusko vlastní takmer nekonečné prírodné zdroje (mnohé z nich pravdepodobne ešte nie sú objavené).

Z geopolitického hľadiska Rusko obýva rozhodujúci segment Heartlandu - ústrednú geopolitickú časť sveta, a preto zvyšok (západných) veľmocí historicky chcel buď okupovať Rusko (napríklad Napoleon I. alebo A. Hitler) alebo kontrolovať jeho authority (napríklad Borisa Jeľcina).[iv]

Rusko so svojou bohatou históriou a národnými tradíciami je dnes v procese vzdorovania svojej novej úlohe v súčasnom storočí, najmä od februára 2022. Rusko sa snaží o mier (do tej miery, do akej sú ohrozené jeho životne dôležité národné a existenčné záujmy), spravodlivosť, multipolaritu v medzinárodných vzťahoch (proti hegemonii USA), a teda globálnu stabilitu, no je celkom viditeľné, že západné hrozby pre bezpečnosť Ruska a jej pozitívna úloha v medzinárodnej politike existuje.

Napriek tomu sa za politikou Ruska skrýva zrozumiteľná stratégia založená na pevnej vízii súčasného sveta a ochrane ruských národných záujmov.

Súčasný dejiny Ruska sa začínajú po rozpade ZSSR **Michailom Gorbačovom** (podľa dohody s Ronaldom Reaganom v Reykjavíku v októbri 1986).[v] ktorý **zároveň znamenal začiatok politických a ekonomických otrasov v 90. rokoch 20. storočia. keď Rusko za Borisa Jeľcina a jeho prozápadných liberálov bolo bábkovým štátom Západu.**

Z obdobia nestability od roku 2000 sa však krajina postupne dostávala najmä vďaka dobre skombinovaným **šiestim faktorom**, ktoré nová administratíva prezidenta **Vladimira Putina** šikovne využila v plnej miere:

1. Významné nerastné zdroje, najmä ropa a plyn.
2. Významná vojenská sila založená na druhom najväčšom jadrovom potenciáli na svete.
3. Pomerne vzdelaný produktívny segment obyvateľstva.
4. Kvalitná vedecká a technologická základňa, ktorá prežila vo viacerých odvetviach.
5. Stále členstvo v BR OSN, G8 a G20.
6. Významný politický a ekonomický vplyv na území bývalého Sovietskeho zväzu (oblasť Blízkeho zahraničia).

Predpokladá sa, že Rusko zostane aj v budúcnosti jedným z ústredných a najsilnejších medzinárodných aktérov na rovnakej úrovni vplyvu spolu s USA, EÚ, Čínou a rastúcimi islamskými kultúrami, najmä Iránom a Tureckom.

Prírodné zdroje a možnosti Ruska mu už umožnili sledovať nezávislú líniu v zahraničnej politike a bezpečnostných záujmoch tak v postsovietskom regióne, ako aj v niektorých kľúčových oblastiach sveta: vo východnej Európe, strednej Ázii a na Strednom východe. Záujmy Moskvy sa však nevyhnutne stretnú so záujmami iných významných aktérov – najmä USA a ich európskych klientov,

ako ukazuje súčasná situácia na Ukrajine.

To je isté, že svetový poriadok v medzinárodných vzťahoch bude naďalej fungovať podľa *teórie svetových systémov* : variant štrukturalizmu, ktorý konceptualizuje svetový poriadok ako štruktúrovaný ako:

1. Bohaté a rozvinuté jadro;
2. Chudobná a nedostatočne rozvinutá periféria; a
3. Mnoho sprostredkovateľských alebo semiperiférnych štátov.

Rusko sa chystá zlepšiť svoju pozíciu v rámci prvej skupiny, ktorá dala všetkým veľmociam, ktoré budú riadiť medzinárodné vzťahy a globálnu politiku, podľa princípu rovnováhy *síl*, čo je mechanizmus, v ktorom štáty veľmocí navzájom spolupracujú, aby zachovali svoje záujmy pred hrozbami zo strany tých, ktorí by sa snažili o systémovú dominanciu, ako napríklad USA počas prvých 18 rokov po studenej vojne 1.0. (do roku 2008).

Vďaka veľkému vplyvu Ruska sa budúci svetový poriadok už začal zbavovať politickej hegemonie USA[vi] a procesu amerikanizácie

čo je predovšetkým vplyv USA na kľúčové oblasti medzinárodnej interakcie, vrátane medzinárodných vzťahov, populárna kultúra, technológia, obchodné aktivity alebo jazyk, čo v mnohých krajinách vedie k strate alebo výraznému narušeniu miestnych zvykov, tradícií a identít.

Napriek tomu je potrebné poznamenať, že vnútorná stabilita a medzinárodné postavenie Ruska môže byť ohrozené prípadným nevyriešením dvoch základných problémov krajiny:

1. Diverzifikácia a modernizácia ekonomiky.
2. Hrozí možný demografický kolaps.

Poznámky

[i] Andrew Heywood, *Globálna politika* , New York: Palgrave Macmillan, 2011, 7.

[ii] O svetovej politike pozri [Jeffrey Haynes a kol., *World Politics* , New York: Routledge, 2013].

[iii] Richard W. Mansbach, Karsten L. Taylor, *Úvod do globálnej politiky* , druhé vydanie, Londýn - New York: Routledge, 2012, 578.

[iv] O geografii a histórii pozri v [Halford John Mackinder, „Geographical Pivot of History“, *The Geographical Journal* , 23, 1904, 421-437; Pascal Venier, „Geografický základ histórie a geopolitickej kultúry začiatku 20. storočia“, *Geografický časopis* , 170 (4), 2004, 330-336].

[v] O vzťahoch R. Reagana a M. Gorbačova pozri v [Jack F. Matlock Jr., *Reagan a Gorbačov: Ako sa skončila studená vojna* , New York, Random House, 2004].

[vi] O zahraničnej politike USA vo svete po studenej vojne pozri [David P. Forsythe, Patrice C. McMahon, Andrew Wedeman (eds.), Americká zahraničná politika v globalizovanom svete, New York-London : Routledge , 2006].

Ilustračné foto: Alexander Galperin/Ria novosti/screenshot

AUTOR: Dr. Vladislav B. Sotirović

[ZDROJ](#)

Překlad: S.S.